

Ribas cita també prop d'aquest punt, ran de la carretera, un forn romà (RIBAS 1949b p. 152).

DESCRIPCIÓ MATERIALS: Els materials els coneixem a través de dibuixos de M. Ribas (PREVOSTI 1981a p. 491). S'hi poden veure (fig. 52.2) diverses peces de ceràmica comuna, entre les quals destaquen dos fragments de vores d'olla tipus V. 1 amb pasta grollera (nº 1 i 2), que podria pertanyer a alguna producció ibèrica tardana, un fragment de vora de morter V. 7, i un fragment de vora d'àmfora Pascual 1, el que ens pot situar en una cronologia de segona meitat de s. I a.C. També hi ha una vora d'àmfora Dressel 2/4.

FASES-CRONOLOGIA: El dipòsit per líquids presenta com a mínim dues fases d'utilització. Alguns dels materials que coneixem poden portar-nos a un moment inicial dins la segona meitat del s. I a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis de M. Ribas.

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1949b, PREVOSTI 1981a.

OBSERVACIONS: Aquest jaciment no fou localitzat el 1987, en efectuar-se la Carta Arqueològica comarcal.

VALORACIÓ: Assentament romà del qual sols tenim documentat un dipòsit per produir vi o oli, i un possible forn. Hi ha algun material de la segona meitat del s. I a.C., un moment on comença ja de manera clara el gran creixement de les activitats lligades a la producció i exportació del vi.

Nº ORDRE: 18.4

NOM JACIMENT: Turó del Castellar.

MUNICIPI: Dosrius (Mapa nº 8).

SITUACIÓ: Turó a 1 km. al Nord de la població de Canyamars. 421 m.s.n.m.

DESCRIPCIÓ ESTRUCTURES: M. Ribas va localitzar en aquest turó restes d'habitacions ibèriques i algunes sitges (RIBAS 1952 nº 89, p. 49).

En el pendent del costat del migdia del turó, prop del cim, va excavar-hi tres sepultures d'incineració ibèriques (fig. 53), una en urna cinerària tapiada per una pedra plana, i les altres dues també en urnes però protegides per unes lloses de pedres en forma de caixa. Al excavar-ho es recuperaren les restes de les tres urnes, diversos fragments de vasos Campanians, dos ullals de senglar, un fragment

de llança i d'espasa, plom fos, cendres, carbó vegetal i alguns ossos molt trossejats.

J. Sanmartí recull aquesta notícia, però considera que les sepultures també podrien interpretar-se com a sitges (SANMARTI 1986 p. 419), interpretació que a la llum de la planta de la troballa ens sembla una mica difícil.

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric. La presència de vasos "Campanians" a la necròpolis fa pensar en una cronologia que com a mínim inclou el període ibèric final, encara que cal tenir en compte que sota la denominació de "Campanians" també s'hi inclouen vasos més antics, com les Proto-Campanianes, no ben identificats encara als anys 40-50.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis de M. Ribas.

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1949b, RIBAS 1952 p. 49 n° 89, SANMARTI 1986.

OBSERVACIONS: Cal dir que d'aquest, com d'algun altre jaciment del terme de Dosrius, no en sabem res més que el que diu M. Ribas. Aquest l'incloem perquè tant per la descripció de M. Ribas, com pel fet de tenir un topònim tant significatiu com "Castellar" (que ja apareix a documentació Alt-Medieval) és força fiable. En canvi, alguns altres jaciments descrits per RIBAS (1952 p. 49), com els n° 90 ("prop del Castell") i 93 ("prop Can Margenat") ja foren prospectats per J. Sanmartí, no localitzant cap resta. La manca de materials, i la poca consistència de les restes descrites, fa que haguem prescindit d'ells per manca de fiabilitat.

- Aquest jaciment no fou fitxat a la Carta Arqueològica comarcal del 1987.

VALORACIO: Assentament ibèric que podria tenir un nivell d'època ibèrica final (necròpolis), si bé al no coneixer les peces "Campanianes" aparegudes es difícil afirmar-ho (podria tractar-se de produccions més antigues de vernís negre). No sabem si es tracta d'un petit hàbitat isolat, tot i que el topònim sembla indicar l'existència d'un possible poblat, o almenys un assentament de més envergadura.

NO ORDRE: 19.1

NOM JACIMENT: Torrassa del Moro.

MUNICIPI: Llinars del Vallès (Mapa nº 15).

SITUACIO: Situada en un punt estratègic a la carena litoral, controlant el pas entre el Vallès i el Maresme, al cim del Puig Pedrós. 367 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Torre de guaita i de defensa romana. La torre conserva les 8-9 primeres filades de carreus de pedra, d'època romana, sobre les quals en el segle passat s'hi aixecà un cos superior (també s'hi obrí una porta). La torre es de planta circular i alçat una mica cònic. El gruix de la paret és de 2 m., la planta fa 9.50 m. de diàmetre extern i 5.50 m. d'intern. Està construïda a base de grans carreus, amb un encoixinat profund. Alguns carreus semblen col.locats "a soga y tizón", i la major part tenen una petita perforació a la part central per subjectar-los durant la construcció (PREVOSTI 1981a p. 493-494). Segons A. BALIL (1953 p. 174-79) el tipus de parament d'aquesta torre recorda sobretot el parament de la muralla de Tarragona.

DESCRIPCIO MATERIALS: No s'han practicat excavacions conegudes a l'indret, i sols es tenia la notícia dubtosa de la troballa d'una moneda de Gordià (PREVOSTI 1981a p. 494). En efectuar-se la Carta Arqueològica comarcal, però, a la vora de la torre aparegueren materials ceràmics romans: tègula, dolia, àmfora i ceràmica comú. Aquests materials aparegueren en una àrea que segueix el possible camí de baixada, cap a la zona de Can Collet (PARDO 1983).

FASES-CRONOLOGIA: No hi ha materials ceràmics clars com per aventurar una datació. Potser l'única referència cronològica pot ser la tipologia del parament, clarament romana, que per l'analogia que remarca A. Balil amb la muralla de Tarragona caldria possiblement datar en època Republicana (BALIL 1953).

J. Pardo dona una cronologia per a la torre també d'època romana republicana (PARDO 1983).

ACTUACIONS REALITZADES: No s'hi ha efectuat cap excavació arqueològica, o almenys no se'n coneix cap. La torre, però, com a element romà, és coneguda ja de ben antic, com a mínim de l'any 1883, quan es dibuixà la seva planta.

BIBLIOGRAFIA: PUIG I CADAFALCH 1934, SERRA RAFOLS ET ALII 1945, BALIL 1953, PREVOSTI 1981a, PARDO 1983.

OBSERVACIONS: Malauradament, tot i ser un element d'un alt interès històric i patrimonial, aquesta torre ha estat molt poc estudiada, i se'n desconeixen pràcticament totes les dades (cronologia, dependències accesorries, etc..). Cal tenir en compte que es troba situada en una via natural de pas entre la depressió pre-litoral i l'àrea costanera.

VALORACIO: Tot i no tenir elements fiables de datació (més enllà d'una tipologia del parament probablement republicana), cal pensar que aquest torre està íntimament lligada al fenomen de la romanització d'aquest territori. La seva posició, en un lloc de pas i dominant sobre el Maresme i el Valles, ens indica alguna cosa més que la defensa d'un punt estratègic: ens indica una voluntat de control del territori, l'afirmació del domini i la possessió d'aquelles terres.

NO ORDRE: 19.2

NOM JACIMENT: Can Collet.

MUNICIPI: Llinars del Vallès (Mapa nº 15).

SITUACIO: Quasi al cim de la Serralada litoral, al km. 6 de la carretera Cardedeu-Argentona, a una elevació molt a prop de la Torrassa del Moro, darrera la casa de Can Collet. 360 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Forn romà. En aquest lloc es trobaven freqüentment nombrosos materials superficials (àmfora especialment), i al excavar-se es localitzaren les restes d'un forn, així com moltes peces amb defectes de cuïta, rebutjos de forn (PASCUAL 1977 p. 66). Posteriorment, en efectuar-se la Carta Arqueològica comarcal, s'hi trobà més material superficial (PARDO 1983).

DESCRIPCIO MATERIALS: Hi ha una gran quantitat de restes d'àmfora, algunes d'elles amb alguns trossos cremats i deformats per cocció excessiva. La major part de les restes d'àmfora pertanyen a la forma Dressel 2/3 (amb llavi gruixut i de perfil arrodonit). També s'han trobat, però, alguns fragments d'àmfora Pascual 1. Molts dels pivots presenten marques estampillades, n'hi ha 6 de diferents, alguna de les quals sobre peces amb molta seguretat produïdes aquí (NY nexades) (PASCUAL 1977 p.66-67).

- El material trobat a la Carta Arqueològica del 83 consisteix en ceràmica comuna romana, àmfora Pascual

l, molta tègula i dolia. Hi ha aparegut algun fragment de T.S. Sud-Gal·lica, T.S. Hispànica i l fragment de T.S. Marmorata (PARDO 1983).

FASES-CRONOLOGIA: El material amfòric marca una possible cronologia inicial dins la segona meitat del s. I a.C. (Pascual 1), si bé la ceràmica fina fa pensar més aviat en el s. I d.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Excavació de l'estructura del forn pels membres del Museu de Granollers a principis dels anys 70.

BIBLIOGRAFIA: PASCUAL 1977, PREVOSTI-CLARIANA 1987.

OBSERVACIONS: Al costat d'aquest jaciment es troba la "Torrassa del Moro" (nº 19.1). Probablement aquest forn devia utilitzar la via que comunicava la torre amb la plana, el mateix pas que aquesta torre defensava (PREVOSTI-CLARIANA 1987 p. 204). D'altra banda la situació del forn a aquesta elevada alçada sols pot explicar-se per aquesta facilitat de comunicació (i, evidentment, per la facilitat d'aprovisió de combustible). Es la proximitat d'aquest jaciment a la Torrassa, i al jaciment de la "Carena de Can Collet" (nº 19.3) el que ha fet que recollíssim també aquest forn de Can Collet.

VALORACIO: Forn d'àmfores romà situat en un punt aparentment atípic, que testimonia la producció d'envasos amfòrics en punts allunyats de la costa, i, indirectament, l'elevat grau d'explotació del territori que suposà el cultiu de la vinya en aquest moment, segona meitat del s. I a.C, primera meitat del s. I d.C..

Nº ORDRE: 19.3

NOM JACIMENT: Carena de Can Collet.

MUNICIPI: Llinars del Vallès (Mapa nº 15).

SITUACIO: Quasi bé dalt la carena, en el primer trencall després de Can Collet, seguint el camí que va cap a la Torrassa del Moro. El jaciment estava al mig del camí. Vessant SUD-Oest de la carena. 310 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En aquest punt foren excavats els fons de quatre sitges, les quals havien estat retallades en obrir-se el camí.

DESCRIPCIO MATERIALS: A l'interior de l'escàs fons intacte conservat de cada sitja, s'hi trobaren fragments de ceràmica ibèrica a mà, comuna ibèrica a torn, fragments de tègula, molt trinxats, i un pivot

d'àmfora Tarraconesa (Pascual 1). Aquests materials anaven acompanyats de bosses de cendres (PARDO 1983).

FASES-CRONOLOGIA: La troballa ha estat interpretada com la resta d'un conjunt de sitges colmatades a mitjans de s. I a.C. (PARDO 1983).

ACTUACIONS REALITZADES: Excavació de Novembre de 1983 a càrrec de J. Pardo.

BIBLIOGRAFIA: PARDO 1983.

OBSERVACIONS: Jordi Pardo interpreta aquestes restes com a sitges que formarien part d'un establiment de caràcter dispers, (*vicus?*), relacionat i associat a l'establiment romà de Can Collet, situat a pocs metres d'aquest punt (jaciment nº 19.2) (PARDO 1983).

Si això fos així, i que hi ha un precedent ibèric és ben clar, caldria endarrerir la cronologia de l'assentament de Can Collet, especialment de les seves produccions de Pascual 1 (una cronologia que podria entrar perfectament dins la segona meitat de s. I a.C., encara que la ceràmica fina de Can Collet no ho confirma)

El que és interessant és veure com de nou algunes de les àmfores vinàries Pascual 1, datables també de segona meitat de s. I a.C., són produïdes en forns amb una evident tradició indígena anterior, en aquest cas testimoniada per un conjunt de quatre sitges.

VALORACIO: Conjunt de quatre sitges, amortitzades a meitat del s. I a.C., que pertanyen a un hàbitat ibèric fortament romanitzat (tègula, però també ceràmica a mà, etc..). L'existència ben a prop d'aquest punt d'un forn d'àmfores Pascual 1, de nou ens documenta l'existència d'un precedent indígena allà on sorgiran aquestes noves produccions. En aquest cas, a més, l'ubicació del forn en un punt ben comunicat, però també bastant atípic, reforça aquest caràcter indígena de l'establiment.

Nº ORDRE: 19.4

NOM JACIMENT: Puig pedròs / Sant Sebastià de Puig pedròs.

MUNICIPI: Llinars del Vallès (Mapa nº 8).

SITUACIO: En el turó del Puig pedròs i de Sant Sebastià, ocupant l'àrea Oriental del puig i del vessant. 410-370 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials superficials. S'han documentat dos sectors amb materials:

- En el mateix Puig pedrós, mirant cap el camí de Dosrius a Llinars, hi ha un conjunt de ceràmica ibèrica a torn i a mà, però les troballes es perllonguen cap a Sant Sebastià.
- A Sant Sebastià, en el mateix turó que la Torrassa del Moro, apareixen superficialment fragments de ceràmica a torn i a mà, algun fragment de grisa de la costa catalana i fragments de tègula romana (BACARIA 1983).

FASES-CRONOLOGIA: No es pot concretar més que un horitzó ibèric. La tègula demostra la pervivència almenys fins les primeres fases de la romanització.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions superficials.

BIBLIOGRAFIA: BACARIA 1983.

OBSERVACIONS: Restes molt poc significatives, si bé la seva situació prop de la Torrassa del Moro els confereixen un interès més elevat.

VALORACIO: Restes d'algun tipus d'assentament ibèric, que ocupava una àrea dalt del turó del Puig-Pedrós i Sant Sebastià, el mateix on després es situarà la Torrassa del Moro, si bé aquests jaciments semblen més aviat situats sobre la via que de Dosrius va cap el Vallès per Llinars.

NO ORDRE: 19.5

NOM JACIMENT: Turó del Vent.

MUNICIPI: Llinars del Vallès (Mapa nº 16).

SITUACIO: En un turó situat a la carena de la Serra del Corredor, que per un costat ja baixa cap a la plana del Vallès, però per l'altra queda sobre l'inici de la riera d'Argentona. Té comunicació directa visual amb Burriac. 486 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: El jaciment ha estat dividit pels seus investigadors (LOPEZ-ROVIRA-SANMARTI 1982, i BOSCH ET ALII 1986) en dos sectors, A i B, segons quedin al Nord o al Sud del camí que creua el jaciment. Farem una ràpida visió de les estructures documentades tal i com han estat exposades en un dels estudis de síntesi més recents publicat sobre el jaciment (BOSCH ET ALII 1986 p. 121 i ss.):

- **El sistema defensiu:** L'entrada a l'assentament es realitzava pel costat de migdia, orientada cap a Burriac, i era protegida per un sistema defensiu

consistent en un mur d'uns 90 cm. d'amplada, flanquejada per una torre quadrada a cadascun dels laterals. Aquests murs de defensa foren bastits sobre un fossar defensiu d'un període anterior (anterior al s. IV a.C.). A l'interior d'aquest recinte es localitzà un gran conjunt de sitges ovoides excavades al sauló, amortitzades també entorn el s. IV a.C.. La construcció de les noves muralles va anar acompanyada de l'obertura de noves sitges, d'excavació més irregular (que s'han trobat amb un reompliment de finals del s. III a.C. (produccions del Taller de Roses, i Campaniana A antiga)). En aquest moment, que s'enmurallà de nou el jaciment, també s'edificà una torre de guaita sobre una banquetta de blocs granítics, a l'extrem Nord del jaciment, dominant la plana del Vallès. La torre, que tindria una planta quadrangular d'uns 20 m. quadrats, pot ser datada entorn mitjans del s. III a.C., moment de màxim esplendor material i funcional del jaciment.

El turó quedaria tancat per una muralla, de la qual se'n conserven alguns paraments, tots iguals.

Després de la fase de construcció i utilització del mur durant el s. III a.C., i coincidint amb l'arribada del món romà, constatada al jaciment per l'abundosa quantitat de *tegulae* i *imbrices* i fragments d'àmfora Itàlica, s'amortitza aquest sistema defensiu i s'aprofiten els murs del sector B, a la zona d'entrada, per falcar un seguit d'estructures d'habitació de diferent parament: amb murs de tapia dels quals s'han localitzat la fonamentació, i el reste amb tovot. També en aquest moment s'excaven noves sitges, més irregulars i més profundes (en alguns casos, 4 m. de profunditat). Aquestes sitges hhan aparegut reomplertes amb material indígena, gran quantitat de tègules, ímbrex, i àmfora Itàlica indeterminada. A nivell cronològic, però, sabem que no hi apareixen fragments de Campaniana B. Aquest conjunt d'habitatges de l'últim moment també tenia una muralla, amb murs més irregulars, amb pedres i blocs petits, molt diferent de la del s. IV-III a.C.

Tot i no modificar-se el perímetre defensiu a l'àrea Sud, a l'àrea Nord l'àrea englobada per la muralla és molt més reduït.

- **Habitacions:** Al sector B no aparegueren habitacions, sinó un conjunt de sitges definint una àrea de gran magatzem del s. IV-III a.C. El sector d'habitació, petit, està situat a la part de migdia del poblat. De la fase anterior al s. IV-III a.C. hi havia alguns fons de cabanes, amb forats de pal. De la fase ibèrica plena hi ha algunes habitacions destruïdes pels clandestins o per l'obertura d'un camí. De la darrera fase lligada a la muralla menys acurada s'han conservat algunes rases amb restes de tovot, associades a les darreres sitges. Eren

habitatges amb cobertura d'obra romana, tègula, i murs de tapiat des de la base, i d'uns 16 m. quadrats de superfície.

- **Sitges.** Es distingeixen cinc tipus de sitja segons la seva factura (les ovoïdes, les hemi-esfèriques, les irregulars ovoïdes, les de fons pla, i les cubetes hemi-esfèriques). Es poden distingir les sitges segons els tipus i la cronologia:

* Sitges antigues, tancades per un fossar (s. V-IV a.C., reomplertes amb material indígena, figures roges i àmfora púnica PE-11).

* Sitges omplertes amb material del s. III a.C. (reomplertes amb Proto-Campanianes -Taller de Roses-, àmfora púnico-ebusitana PE-14, PE-15, PE 16). Es el moment de més gran activitat del poblament, d'inicis a finals del s. III a.C.. En aquest moment l'àrea destinada a sitges és més gran que l'àrea destinada a habitació.

* Sitges aparegudes només al sector B, la zona on es redueix la ocupació en l'última fase, ja amortitzat l'anterior sistema defensiu i les seves sitges. Al reompliment de les sitges apareix nombrosa tègula, àmfora Itàlica i Púnico-Ebusitana PE-17.

- **Cisterna:** Es tracta d'un retall al granit de 80 x 10 m. de superfície i 11 m. de profunditat. El clot talla part del camp de sitges del s. IV a.C. Al fons del clot hi havia llims dipòsits, producte de la funció de cisterna de l'estructura. Sembla que s'utilitzaria a partir de la primera meitat del s. III a.C., i que degut a un important esllavissament es redueix el perímetre mitjançant la construcció d'uns murs. La utilització de la cisterna acaba en el mateix moment que s'amortitzen les sitges i es reduï l'àmbit d'ocupació del poblament, al darrer quart del s. III a.C. (molt poca Campaniana, i sols les formes més antigues). La cisterna seria alimentada per un canal, i abans d'arribar al dipòsit l'aigua seria decantada en un petit dipòsit adossat.

FASES-CRONOLOGIA: El jaciment documenta una ocupació del lloc des del s. V a.C. fins la primera meitat del s. II a.C.. Les fases ja han estat exposades en la descripció de les estructures, però es poden resumir en tres:

- Primera fase d'ocupació, amb un fossar excavat a la roca que protegeix l'àrea del jaciment, un conjunt de sitges d'enmagatzematge, i una reduïda àrea d'habitació en cabanes, amb sostre sostingut per pals (s. V a.C.).

- Segona fase d'ocupació, amb la construcció d'un imponent sistema defensiu, amb l'erecció d'una muralla dins el primitiu fossar reomplert, amb una porta defensada per dues torres i una torre de guaita a l'àrea Nord (s. IV-III a.C.). Paral·lel a això funciona un important camp de sitges, una gran

cisterna i una reduïda àrea d'habitació a la zona del Migdia.

- Tercera fase d'ocupació, amb la reducció del perímetre ocupat, construcció d'una nova muralla més precària, erecció d'alguns habitatges amb noves tècniques de cobertura (la tègula), i excavació de noves sitges, més grans i irregulars. La cisterna ja es trobava amortitzada. Aquesta tercera fase cal situar-la cronològicament entre finals del s. III a.C., i primera meitat o mitjans del s. II a.C.

- Recentment, però, aquesta cronologia ha estat baixada fins a mitjans o tercer quart de s. II a.C. (PREVOSTI-SANMARTI-SANTACANA en premsa p. 88). Segons aquesta cronologia, el que marcaria el final de l'ocupació és l'absència de Campaniana B.

ACTUACIONS REALITZADES: Excavacions clandestines ja des d'antic, així com també intervencions d'aficionats. Excavat als primers anys 80 per A. Lopez, J. Rovira i J. Sanmartí, i el 1984 pels membres del Pla de l'Atur: J. Bosch, R. Enrich, J.Mª Llorens, M. Mataró, A. Pàmies, J. Pardo, J.M. Rueda, I. Serrat.

BIBLIOGRAFIA: LOPEZ-ROVIRA-SANMARTI 1982, BOSCH ET ALII 1986, SANMARTI-SANTACANA 1991, PUJOL 1991 p. 26.

OBSERVACIONS: Prop del jaciment hi ha la cruïlla entre el camí carener que va a la Torrassa del Moro i Can Collet, al Sud-Oest, fins el santuari del Corredor (seguint la carena, passant per Castellvell, les Planes, Turó del Vent, Sant Andreu d'Alfar i el Corredor), i el camí que va de Llinars del Vallès a Mataró, seguint la riera d'Argentona.

VALORACIO: Assentament ibèric difícil de catalogar. No sembla propiament un poblat doncs majoritàriament la seva finalitat ha estat l'enmagatzematge en sitges. El seu valor estratègic, però, és també innegable, tant per la posició que ocupa, a l'entrada de la via cap a la costa des del Vallès, controlant també el pas per la depressió Pre-Litoral (i aquí l'existència d'una torre de guaita és prou explícita), com per la fortalesa de les seves fortificacions, que el fan un punt difícilment expugnable. No deixa de sorprendre, però, que mentre trobem altres camps de sitges amortitzats en aquests mateixos períodes (especialment al llarg del s. III a.C., i amortitzats a finals d'aquest segle) situats en llocs sense defensa, aquest punt hagi estat fortificat d'aquesta manera, ja des del seu origen. Aquest és un fet difícilment explicable avui per avui, i que caldrà tenir en compte. Possiblement caldrà pensar que la seva gran capacitat d'enmagatzematge (i per tant de concentració d'excedents) va promoure la necessitat de la seva defensa. El lloc, per tant, podria actuar com a

recinte defensiu (i aquí la necessitat d'una gran cisterna és també un fet destacable), no sols de les persones, sinó també dels seus excedents.

La situació d'aquest nucli, ben comunicat amb Burriac, així com la seva aparent subsidiaritat (no sembla que fos un centre de poblament), fan pensar en que es tracta d'un nucli depenent d'un altre centre, un veritable poblat, que molt bé podria ser Burriac.

Nº ORDRE: 20.1

NOM JACIMENT: Horta Fassina.

MUNICIPI: Arenys de Mar (Mapa nº 11).

SITUACIO: Entre el Torrent de la Coma d'En Sala i el de la Vall de Maria, en una elevació. 90 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Ja d'antic (1912) s'havien trobat en aquest punt sitges amb ceràmica, moltes de les quals es destruïren els anys 20, apareguent ceràmica ibèrica a torn i a mà, vernís negre, *pondera*, petxines perforades, etc.. (BURJACHS ET ALII 1987). El propietari del terreny va adonar-se que al treballar la terra sortien materials ceràmics i fragments de tègules, sobretot al vessant que va cap el rial de la Serp (Oest). Segons el pagès, en aquest punt foren excavades ja feia anys unes 29 sitges ibèriques. Aquesta gran quantitat de sitges pot ser excessiva, però de fet el propietari conserva una col·lecció de materials ibèrics veritablement molt nombrosa, el que com a mínim demostra un bon volum de sitges destruïdes (ARQUEOCIENCIA 1992). Recentment s'han pogut excavar 4 sitges ibèriques encara conservades (ARQUEOCIENCIA 1992). No s'ha documentat cap resta d'hàbitat, si bé entre els materials del reompliment hi ha materials que testimonien la presència pròxima d'un hàbitat (restes de *dolia*, tègula, etc..), especialment indicatius si tenim en compte que el reompliment de les sitges sembla natural, amb una colmatació natural, no amortitzades (es veuen estrats naturals, horitzontals, i no d'abocament).

DESCRIPCIO MATERIALS: Els materials de les quatre sitges ibèriques excavades no són molt nombrosos (una dada que reforça la hipòtesi de reompliment natural). Es un material molt homogeni, tant el provinent de les 4 sitges com el que conserva el pagès en la seva col·lecció particular (ARQUEOCIENCIA 1992):

* Vernís negre: Sols hi ha dos fragments de Campaniana A; el reste és Campaniana B, sobretot formes 5 i 7.

* Parets Fines: vasos de parets fines de vora gruixuda, Mayet I o II (datables entre l'any 110-70 a.C.).

* Amfora ibèrica.

* Amfora Itàlica: en les quatre sitges excavades recentment no s'han conservat vores però el pagès conserva diversos fragments d'amfora Itàlica perfectament identificables com a Dressel 1.

* Restes de *dolium* i de tègula.

FASES-CRONOLOGIA: El vernís negre i l'amfora Itàlica permet datar aquestes sitges entorn el 100 a.C., o

potser de la primera meitat del s. I a.C.
(ARQUEOCIENCIA 1992).

ACTUACIONS REALITZADES: Destrucció de gran part de les sitges ja des de principis de segle. El 1992 s'han excavat per ARQUEOCIENCIA quatre sitges que encara es conservaven.

BIBLIOGRAFIA: MALUQUER 1986, BURJACHS ET ALII 1987, ARQUEOCIENCIA 1992.

OBSERVACIONS: El poc material recuperat de les quatre sitges excavades recentment contrasta amb el gran volum de material conservat pel propietari, el que pot confirmar en bona part l'existència d'un camp de sitges gran, amb aproximadament una trentena de sitges (ja destruïdes).

- Es interessant destacar que durant els treballs de delimitació i prospecció del jaciment, ben a prop del jaciment, es localitzà un retall en el sauló de 5 m. de profunditat, que podria correspondre amb el pas d'un camí antic, tal i com afirmen diversos aficionats locals, que recullen la notícia del pas per aquest indret d'un camí antic (ARQUEOCIENCIA 1992).

VALORACIO: Camp de sitges d'època ibèrica final (final s. II a.C., primera meitat de s. I a.C.), de gran envergadura, prop del qual no s'han localitzat estructures d'hàbitat, però que cal suposar no podien estar massa lluny. Cal per tant situar prop d'aquest indret la presència d'un hàbitat de l'ibèric final.

Es interessant destacar la uniformitat dels materials trobats a les sitges, que pertanyen a un conjunt cronològic i cultural molt homogeni, el que indica un moment d'abandó d'aquestes sitges d'enmagatzement molt concret, i unitari.

Les sitges, de cronologia bastant avançada, testimonien la pervivència de les formes d'enmagatzematge indígena encara en aquest moment, si bé la presència de tègula, fragments de *dolium*, etc..., ens indica que es tractava d'un hàbitat ja romanitzat. Probablement la presència de fragments de *dolium* colmatant una sitja abandonada sigui ben indicatiu d'un pas endavant més en l'aculturació de les formes de producció indígena, amb el canvi de les formes d'enmagatzematge.

De qualsevol manera, el que si testimonien aquestes estructures i materials és la filiació ibèrica del jaciment, fortament ja influenciat, però, per les noves produccions i tècniques romanes.

NO ORDRE: 20.2

NOM JACIMENT: Horta Nova.

MUNICIPI: Arenys de Mar (Mapa nº 10).

SITUACIO: Entre els actuals C) Calella i la Riera d'Arenys. 40 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Possible forn romà, del qual sols es coneixen materials superficials apareguts en remoure terres (BURJACHS ET ALII 1987).

DESCRIPCIO MATERIALS: El material trobat consisteix en Campaniana B, ceràmica comuna ibèrica, comuna romana, fragments d'àmfora romana Laietana 1 i Pascual 1, fragments de dolia i de tègula. El més interessant, però, fou la troballa d'alguns fragments d'àmfora recremats, així com d'algunes totxanes d'argila típiques de les construccions de forns romans (i un fragment d'estructura de forn en ceràmica, recremada), materials que semblen indicar la presència a l'indret d'un forn (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: La datació incial del jaciment podria situar-se dins la primera meitat del s. I a.C. (Campaniana B, ceràmica ibèrica), si bé les produccions d'àmfora Laietana 1 i Pascual 1 s'han de situar a partir de mitjans del s. I a.C. (potser la Laietana 1 una mica abans), i durant la seva segona meitat.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes superficials ja d'antic. El 1987 es prospectà novament l'indret.

BIBLIOGRAFIA: BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Pons i Guri, aficionat local, ja havia realitzat en aquest indret altres troballes semblants. Segons aquest aficionat, també a la part alta de l'Horta dels Caputxins, just al cim de l'elevació que hi ha entre el Rial d'En Bareu i la Riera d'Arenys, es va trobar ceràmica ibèrica (punt que coincideix amb el jaciment nº 21.1 "Mas Aiguaviva").

VALORACIO: Es tracta d'un nou forn productor dels primers envasos amfòrics vinaris documentats després de les imitacions locals de Dressel 1. Indiquen per tant una producció sota pautes romanes ben precoç, si bé sovint apareixen en indrets amb forta tradició indígena.

Nº ORDRE: 20.3

NOM JACIMENT: Torre dels Encantats (Puig Castellar)..

MUNICIPI: Arenys de Mar (Mapa nº 9)..

SITUACIO: Turó del mateix nom, quasi tocant a Caldes d'Estrac, molt a prop del mar. Practicament es pot dir que és el turó que tanca la plana litoral de Mataró pel Nord-Est. 68 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Poblament ibèric enmurallat de dimensions notables, que ha sofert diverses destruccions (en època medieval i moderna s'hi erigí una fortificació, amb una torre de defensa, i en època recent s'hi edificaren diverses construccions militars -arrasant totalment la muralla Nord-). Ha estat excavat molt limitadament, per la qual cosa es un jaciment en gran part desconegut (fig. 54).

Actualment es conserva la muralla Oest (d'una alçada entre 1 i 2 m.) i diverses restes d'habitacions.

Segons J. Sanmartí l'hàbitat cobria una superfície de 23.000 m² (pel vessant Meridional i el Sud-Occidental). Segons aquest autor es poden observar les habitacions disposades en terrasses successives, separades per carrers orientats en direcció perpendicular al pendent (SANMARTI 1986 p. 77 i ss.).

Com a estructures documentades per les excavacions tenim un conjunt de sitges, qualificat com un veritable camp de sitges (BATISTA-MARTIN 1959), un taller de producció d'estrís de ferro, un tram de muralla, i diverses habitacions:

- Camp de Sitges. R. Batista i R. Martin donen la notícia d'excavacions de finals del segle passat on es van buidar un bon nombre de sitges. Ells n'excavaren tres al sector anomenat "Zona Silos", i un quart, reomplert amb terra i poc material arqueològic, aparegué a la zona anomenada "Muralla Este" (BATISTA-MARTIN 1959 p. 275). De les tres primeres sitges ens n'informa M. Ribas i R. Martin, que ens diuen que foren trobades en el nivell inferior de les habitacions, i que sols una va perdurar en la segona fase d'aquestes habitacions. La datació de la primera ocupació de les habitacions és del s. IV a.C., que seria la datació inicial de les sitges. El material més recent trobat a les sitges és de finals de s. III inicis del s. II a.C. (RIBAS-MARTIN 1960-61 p.304-305). J. Sanmartí ens diu que les sitges conegudes són en total 9, algunes de les quals de grans dimensions (SANMARTI 1986). Reforça aquesta hipòtesi la notícia donada a la revista MUSEU (1950 p.13) de la troballa d'una gran sitja-graner, de la part inferior de la qual sortia un conducte que abocava en un dipòsit situat més avall.

- Muralla. Al sector Oest del jaciment van excavar-se diverses habitacions i un fragment de muralla amb pas de ronda (BATISTA-MARTIN 1959 p. 275).

- Sabem també que va excavar-s'hi un carrer empedrat, dotat d'un desguàs central en forma de rec (MUSEU 1950 p. 13).

- De les habitacions excavades al sector Oest sabem que presentaven una estratigrafia amb tres nivells (BATISTA-MARTIN 1959 p. 275):

I- Superficial, amb terres remogudes.
 II- Estrat amb ceràmica pintada i abundants fragments de Campaniana, entre ells F. Lamb. 2 de Campaniana B, diversos *pondera*, fusaioles, tègula i tres monedes (una d'Ebusus, una de Gades i una no identificable). Sota aquest estrat hi havia un paviment fet a base de fragments d'àmfora, tègules i pedra (per la descripció, semblant a una espècie de *signinum*, o potser a una llar excavada al paviment).
 III- Sota el paviment hi havia un estrat format per materials de reompliment molt fragmentats. En una de les habitacions, de forma més allargada, va apareixer gran quantitat de *pondera* i fusaioles, el que fa pensar als seus excavadors en un teler.

- L'estructura més interessant excavada fou un taller de foneria de ferro. Aparegué en un espai de forma trapezoidal, que amidava uns 6-7 m. per 8 m. En una fase posterior del poblat s'hi construí a sobre. Veiem la estratigrafia d'aquest espai (SERRA RAFOLS 1968):

* **Estrat 1 i 2:** Superficial i remenat.

* **Estrat 3:** Nivell d'abocament, amb ceràmica del s. I a.C., típicament romana en bona part, amb un fragment de llàntia del temps d'August i Campaniana Tardana de baixa qualitat. També apareix ceràmica ibèrica pintada amb engalba blanca i ratlles roges. També aparegué ibèrica a mà, grisa emporitana, i àmfora ibèrica.

* **Estrat 4:** Nivell d'ocupació. Moment posterior a la foneria, que Pons i Guri no creu anterior al s. I a.C. Hi ha Campaniana, amb un fragment, de vernís gris-blavenc, amb un grafit fet en cru amb les lletres llatines MAR. També hi ha ibèrica a mà.

* **Estrat 5:** Reompliment per anivellar el terreny. Restes d'escòria de ferro.

* **Estrat 6:** Nivell de la foneria. Es localitzà una espesa capa de residus de fosa, amb molta cendra i carbó (probablement alzina), i restes de ceràmica a mà, pedra volcànica, pedres d'esmolar. La troballa principal consistí en tres fragments de tubera de fosa en forma de tub cilíndric (una amb restes de residus solidificats). També es trobaren dues sortides de ferro fos en forma de canals (d'argila i

fang), de gran capacitat de colada.. Al Nord-Oest de l'espai hi havia una mena d'empedrat groller.

* **Estrat 7:** Fonament de la foneria. Apareixen restes d'àmfora ibèrica.

* **Estrat 8:** Estrat on apareix bastanta ceràmica a mà, un fragment d'ibèrica pintada de pasta groguenca i pintura vermellosa. Petits fragments de ceràmica Campaniana, i un possible vas piriforme púnic. Hi ha també àmfora ibèrica (de pasta uniforme, no sandvitx), i grisa ibèrica.

* **Estrat 9:** Apareix en algun racó. Sembla per anivellar el sol. Hi ha ceràmica a mà i un petit fragment d'un vas de vidre púnic. En el terreny subjacent aparegué un forat de pal, i sembla que en altres llocs del poblat també n'aparegueren.

L'interpretació d'aquest espai que dona SERRA RAFOLS (1968 p. 17) és que a la part superior de l'espai hi hauria el forn, que comunicaria mitjançant les canals trobades amb el taller. Segons aquest arqueòleg el taller fou desmuntat, i sols restaren en el lloc els elements fixes (canals, etc..). El ferro per a aquest forn podria venir d'Argentona o Pineda (SANAHUJA 1971 p. 72).

DESCRIPCIO MATERIALS: J. Sanmartí ha estudiat bona part dels materials provinents d'aquest jaciment, dispersos pel Museu Arqueològic de Barcelona, Museu d'Arenys, i Museu Diocesà de Vic (SANMARTI 1986 P. 77 i ss.):

Ceràmica fina:

* Ceràmica Atica: 3 frags. de figures roges; 32 frags. vernís negre (7.54 % cer. fina).

* Proto-Campanianes: No hi ha peces del Taller de les Petites Estampetes. Hi ha 30 frags. del Taller de Roses, F. Lamb. 27, 26, 25, 23 (7.07 % cer.fina) (datables dins els tres primers quarts del s. III a.C.); 3 frags. Taller Nikia-Iwn.

* Campaniana A: La major part de peces de Campaniana A són de cronologia avançada (la major part posterior al decenni 140-130 a.C.), amb total absència de decoració estampillada i en canvi abundor de bases amb fines canaletes concèntriques. Predominen les pàteres F. Lamb. 5/Morel 2255, datables de la 2ª meitat del s. II a.C. i principis del s. I a.C. (54.7 % cer. fina).

* Campaniana B: Relativament escassa. Predominen les Formes Lamb. 5/Morel 2255, Lamb. 1/Morel 2320, Lamb. 2/Morel 1222, Lamb. 3/Morel 7500, Lamb. 7/Morel 2286. Pot datar-se entre el darrer quart del s. II a.C. i la 1ª meitat s. I a.C. (Lamb. 5) (19.8 % cer. fina).

* Vernís Negre Emporità: Datable entre el 80-70 i el 50-40 a.C. Forma més freqüent és la Lamb. 5/Morel 2255. (10 frags. 0.33 % cer. fina).

* Vernís Negre Etrusc: 1 frag.

* Parets Fines: 20 frags. Forma Mayet II, datable en el darrer quart s. II a.C. 1ª meitat s. I a.C. (6 % cer. fina).

Ceràmica comuna

* Comuna Ebussitana: 13 fragments.

* Comuna Itàlica: 29 frags. Morter V. 7, plats V.14, 16A, 16B, olla V. 2. Datable de principis del s. II a.C. fins 1ª meitat s. I a.C.

* Amfora Massaliota: 3 frags. tipus 8 (s. III inicis s. II a.C.), 3 frags. tipus 9 (250-100 a.C.).

* Amfora púnica de tradició Ebussitana: 86 frags. Formes PE-13, PE-14, PE-15, PE-16 i PE-17.

* Amfora púnica no-Ebusitana: 39 frags. Maña D (s. IV-1ª meitat s. III a.C.) i E.

* Amfora Itàlica: 130 frags (48 % àmfora importada). 1 frag. Greco-Itàlica (s. III a.C.); diversos frags. Greco-Itàliques evolucionades (1ª meitat s. II a.C.); Dressel 1A, Dressel 1B, Dressel 1C, Lamboglia 2 (s. I a.C.), i un llavi de Dressel 2/4 (com a molt antic de mitjans de s. I a.C.).

* Ibèrica comuna a torn: 1589 frags. (52.4 % ceràmica total coneguda). Hi ha àmfora de boca plana, gerres amb vora girada, pàteres de vora reentrant, gran vas amb coll de cigne, *kalathos*, alguns pintats, tasses de fons umbilicat.

* Grisa ibèrica: 348 frags. (11.47 % cer. total). Hi ha gerretes bitroncocòniques, pàteres i *skyphos*, 1 frag. vora de *kalathos*, 1 frag. imitació vas de parets fines F. Mayet II.

* Ibèrica a mà: 629 frags (22.81 % cer. total).

* Ceràmica de pasta grollera elaborada a torn (possible tècnica tardana).

Altres materials.

* Diversos *pondera*.

* Diversos fragments de tègula i imbrex.

* 1 moneda d'Ebussus, 1 moneda d'*Ilduro*, 1 moneda romana de coure.

Cal recollir també aquí l'estudi efectuat per M.J. Conde dels *kalathos* pintats procedents d'aquest jaciment (CONDE 1990). M.J. Conde ha identificat els tipus A-1, A-2, A-3, A-4, A-5, B-1, B-2, B-3, B-4, B-5 de la seva tipologia, el que cronològicament permet situar-los des d'inicis del s. II a.C. fins a la 1ª meitat del s. I a.C. (CONDE 1990 p.890) Es destacable l'existència d'algun *kalathos* pintat tipus A-3 i A-4 amb engalba blanca, una típica producció tardana (CONDE 1990 p. 225). Es tracta en tots els casos de productes d'origen ibèric però ja endegats sota control romà (CONDE 1990 p. 806).

Es de destacar el material recollit pel Sr. Pons i Guri, principal excavador de l'indret, que ha recuperat nombrós material de filiació romana: fragments de tègula, *dolia*, àmfora, un gollet d'ampolla de vidre clar, un fons de vas de vidre i

una moneda de coure amb bany d'argent republicana (PREVOSTI 1981a p. 525-26).

També el Sr. Pons i Guri recuperà diverses eines de ferro procedents del poblat, que posteriorment estudià M. E. Sanahuja: es tracta d'un martell del s. I a.C. i una podadera del s. II a.C. (SANAHUJA 1971 p. 72).

FASES-CRONOLOGIA: Les diverses fases de vida del poblat sols poden ser esbossades a partir de l'estratigrafia obtinguda en el sector de la foneria, de l'espai trapezoidal, que ja abans hem comentat (SERRA RAFOLS 1968 p. 14-18).

Pel que fa a la cronologia inicial del jaciment, J. Sanmartí s'inclina per una datació entorn mitjans del s. V a.C. (SANMARTI 1986 p. 77 i ss.), una cronologia que es recolza en alguns materials de vernís negre àtics. Del que no hi ha dubte és que el jaciment té un moment de l'ibèric ple ben clar. També hem de dir que la major part dels materials són ja d'època ibèrica final.

El moment final del jaciment pot situar-se a la segona meitat del s. I a.C., potser cap el 40-30 a.C. (SANMARTI 1986).

Es destacable, segons J. Sanmartí, que tenim material de totes les èpoques dins aquest ampli marc cronològic, excepte pel que fa a materials de la 1ª meitat del s. II a.C.. Aquesta baixa presència de materials de 1ª meitat del s. II a.C. pot ser deguda a una qüestió d'atzar (de fet els materials d'aquest jaciment es coneixen molt parcialment), o potser reflexen algun fet relatiu a la vida del poblat.

ACTUACIONS REALITZADES: Excavació de sis sitges ja l'any 1881. Posteriorment diverses excavacions del Sr. Pons i Guri (la de l'any 1957, realitzada per Pons i Guri, és la que publiquen BATISTA-MARTIN 1959). Després de les diverses campanyes de Pons i Guri durant els anys 40 i 50 no s'han efectuat més intervencions arqueològiques, encara que el jaciment s'ha vist profundament afectat per obres i construccions.

BIBLIOGRAFIA: MUSEU 1950, BATISTA-MARTIN 1959, RIBAS-MARTIN 1960-61, SERRA RAFOLS 1968, SANAHUJA 1971, PREVOSTI 1981a, BARBERA-DUPRE 1984, SANMARTI 1986, MALUQUER 1986, BURJACHS ET ALII 1987, CONDE 1990.

OBSERVACIONS: Alguns estudis, recollint els materials publicats per R. Batista-Martin i Serra Rafols, daten l'inici del jaciment a mitjans del s. III a.C. (BARBERA-DUPRE 1984 p. 58), una datació que ha estat recollida en publicacions recents (ZAMORA ET ALII 1991 p. 352). Si hem de fer cas de l'estudi de J. Sanmartí, però, que ha recollit materials no publicats, cal retrasar l'inici del jaciment com a

mínim fins al s. IV a.C. (potser el nivell del s. V a.C., amb molt pocs materials, no sigui tan clar).

El recinte dedicat a foneria, veritable centre industrial del ferro, ha estat datat per alguns autors en el s. III-II a.C. (SANAHUJA 1971 p. 70). Aquesta datació reposa en l'afirmació de Serra Rafols que en l'estrat 8, corresponent al forn, aparegué "un fragment de ceràmica ibèrica pintada de pasta groguenca i pintura vermellosa-siena. Pel dibuix sembla dels segles III-II" (SERRA RAFOLS 1968 p. 17). Un sol fragment de ceràmica ibèrica pintada, però, és un element molt poc fiable per datar l'estrat (de fet Serra Rafols no dona la datació de l'estrat). Si tenim en compte que en aquest estrat apareix ceràmica Campaniana (no sabem de quin tipus, però la que J. Sanmartí coneix es tota posterior a la meitat del s. II a.C.), i que en l'estrat inferior també en trobem, cal pensar en una cronologia ja dins l'època republicana, probablement posterior a mitjans del s. II a.C., per aquest taller de producció de ferro.

VALORACIO: Poblament ibèric, molt mal conegut, que sols coneixem a través d'excavacions realitzades per un aficionat local, el Sr. Pons i Guri.

El poblament visqué com a mínim des del s. IV a.C. (potser el V a.C.) fins a mitjans del s. I a.C., una llarga pervivència des de l'època ibèrica plena fins un moment ben avançat de l'època republicana. És evident que aquest poblament tingué que jugar algun tipus de paper en l'estructura territorial romana del s. II-I a.C.. En aquest sentit és interessant la dada que J. Sanmartí extreu a través de l'estudi dels materials respecte a la poca quantitat de materials procedents del poblament datables en la primera meitat del s. II a.C.

El poblament, enmurallat, sofrí diversos canvis (s'amortitzaren camps de sitges, durant un temps hi funcionà un centre metal·lúrgic) que semblen datar ja d'època republicana.

A mitjans de s. I a.C. el poblament s'abandona, però sembla clar que fins aleshores el poblament, probablement degut a la seva favorable situació geogràfica al costat del mar i a la plana, formà part de l'estructura de poblament d'aquest territori (com Burriac i Montgat), una estructura de poblament que en aquesta darrera fase no pot explicar-se sense la influència exercida pel món romà.

Nº ORDRE: 20.4

NOM JACIMENT: St. Pere Avanto.

MUNICIPI: Arenys de Mar (Mapa nº 9).

SITUACIO: Vessant Oest del Turó de St. Pere Avanto. 95 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials superficials. No s'han documentat estructures.

DESCRIPCIO MATERIALS: En aquest lloc es tenien referències a troballes de ceràmica romana (ESTRADA 1969 p. 28). Prospectat el lloc el 1987 s'hi trobaren amb relativa abundància petits fragments de ceràmica ibèrica comuna (BURJACHS ET ALII 1987). A les prospeccions del 1989 de nou es recollí material ibèric en superfície (DEFAUS-MARTIN 1989), i recentment a les prospeccions s'ha trobat ceràmica ibèrica comuna i tègula romana (ARQUEOCIENCIA 1992).

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric final.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions superficials.

BIBLIOGRAFIA: ESTRADA 1969, BURJACHS ET ALII 1987, DEFAUS-MARTIN 1989, ARQUEOCIENCIA 1992.

OBSERVACIONS: La construcció de l'Autovia no ha posat al descobert cap resta d'estructures, per la qual cosa cal suposar que l'assentament ha d'estar situat en un lloc ben proper. De fet no es pot oblidar la proximitat d'aquest indret al poblat de la Torre dels Encantats (nº 20.3).

VALORACIO: Possible hàbitat de l'ibèric final, documentat tan sols per material superficial. La coexistència de material ibèric amb tègules romanes fan pensar en una cronologia ja dins l'època romana.

Nº ORDRE: 20.5

NOM JACIMENT: Vall de Maria.

MUNICIPI: Arenys de Mar (Mapa nº 11).

SITUACIO: Sobre la N-II, en el tram entre Arenys i Canet. 15 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Possible vil·la romana excavada en part l'any 1931 (BURJACHS ET ALII 1987). Es descobriren dos paviments: un d'*opus testaceum* (7.5 m. x 1.6 m.) al costat d'una paret de pedra seca, i un d'*opus reticulatum* (0.16 x 0.10 x 6.2 m.). Posteriorment se'n trobaren altres, així com moltes tesselles de mosaic.

Al marge Sud es trobaren fragments d'un possible camí d'*opus testaceum* (1.40 m. d'ample), procedent de la part alta del promontori, amb dues

canalitzacions d'aigua de 0.30 m. de diàmetre. Al marge Sud del promontori hi havia restes d'un forn.

DESCRIPCIO MATERIALS: No es coneix cap tipus de resta ceràmica provinent d'aquestes excavacions. Sols sabem que s'hi trobaren diverses monedes: una ibèrica d'Osca, una de Tiberi, una de Drus, una de Claudi i una de Teodosi (BURJACHS ET ALII 1987). En les prospeccions recents del 1992 ha aparegut material superficials, rodats, romans (ARQUEOCIENCIA 1992).

FASES-CRONOLOGIA: No hi ha prou elements. Les cronologies insinuades per les monedes són sempre problemàtiques, donada la pervivència d'alguns tipus al llarg d'amplis períodes.

ACTUACIONS REALITZADES: Excavacions antigues, de l'any 1931. Posteriorment s'hi han efectuat prospeccions superficials.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987, ARQUEOCIENCIA 1992.

OBSERVACIONS: Segons els arqueòlegs de la Carta Arqueològica aquest jaciment probablement ha de correspondre al que M. Prevosti anomena "Banys d'En Titus", que situa a davant del mar, prop d'Arenys (BURJACHS ET ALII 1987). Es tracta d'unes restes de banys romans, vistes al s. XVIII i recollides per autors posteriors (PREVOSTI 1981a p. 526).

VALORACIO: Possible vil·la romana, que podria tenir un origen anterior (trobada d'una moneda ibèrica, existència d'una paret en sec), encara que es tracta d'una informació molt dubtosa i parcial, molt poc indicativa.

Nº ORDRE: 20.6

NOM JACIMENT: Can Derí.

MUNICIPI: Arenys de Mar (Mapa nº 10).

SITUACIO: En uns camps de conreu de la finca Derí, entre el naixement del Rial d'En Sapi, i el límit del terme amb Arenys de Munt. 110 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials superficials. No s'han documentat estructures.

DESCRIPCIO MATERIALS: Abundants fragments rodats de ceràmica ibèrica. Es material dispers (DEFAUS-MARTIN 1989).

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospecció superficial l'any 1989.

BIBLIOGRAFIA: DEFAUS-MARTIN 1989.

OBSERVACIONS: -

VALORACIO: Material superficial que pot indicar la freqüentació de l'indret.

Nº ORDRE: 21.1

NOM JACIMENT: Mas Aiguaviva (Camí de Ca l'Arnau).

MUNICIPI: Arenys de Munt / Arenys de Mar (Mapa nº 10).

SITUACIO: En el terreny de conreu sota l'urbanització Aiguaviva, al costat del Rial d'En Piteu. El material superficial arriba fins a banda i banda del camí de Ca l'Arnau, que va de la Riera d'Arenys fins el Rieral d'En Bareu. 75-90 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Indret on apareixia material superficial en abundància. En aquest indret s'havien documentat restes romanes, i Pons i Guri diu que s'hi destruïren unes sitges ibèriques en fer-hi obres (BURJACHS ET ALII 1987).

DESCRIPCIO MATERIALS: Sembla que el material superficial ocupa una ampla extensió entre el Camí de Ca l'Arnau i el mas Aiguaviva (DEFAUS-MARTIN 1989):

- Al Camí de Ca l'Arnau s'hi trobà al prospectar la zona: ceràmica ibèrica (nombrosa), grisa emporitana, una vora d'àmfora Greco-Itàlica, àmfora Cartaginesa, fragments d'àmfora Itàlica, Campaniana B, Parets Fines, àmfora Pascual 1 i tègula. Sembla que al obrir-se el camí es destruï en part el jaciment.
- Al Mas Aiguaviva es trobaren les sitges.
- A la vessant i falda del turó de l'urbanització Aiguaviva s'hi ha trobat ceràmica ibèrica, tègula, T.S. Aretina i 12 monedes Baix-Imperials.

FASES-CRONOLOGIA: El material ens marca una cronologia inicial dins l'ibèric final, amb pervivència fins el canvi d'era. Les monedes Baix-Imperials semblen estar fora de context.

ACTUACIONS REALITZADES: Treballs romanes ja des de finals del segle passat (realitzades per P. Alisius, que ho publicà el 1898 (BURJACHS ET ALII 1987)). El 1960 Pons i Guri contemplà la destrucció d'unes sitges en aquest indret. El 1987, 1989 i 1992 s'efectuaren prospeccions superficials.

BIBLIOGRAFIA: BURJACHS ET ALII 1987, DEFAUS-MARTIN 1989, ARQUEOCIENCIA 1992.

OBSERVACIONS: Les 12 monedes Baix-Imperials podrien provindre d'una confusió en la transmissió de la informació, i pertanyerien en realitat al jaciment de la "Vall de Maria" (nº 20.5), segons ha pogut esbrinar R. Járrega, que parlà amb Pons i Guri i altres aficionats locals d'aquestes monedes.

VALORACIO: Els materials superficials (i la notícia de la troballa antiga d'unes sitges ibèriques) ens marquen l'existència a l'indret d'un assentament de l'ibèric

final, que probablement perdura com a mínim fins edat Augustea.

NO ORDRE: 21.2

NOM JACIMENT: Camí de l'Ermita del Remei.

MUNICIPI: Arenys de Munt (Mapa nº 10).

SITUACIO: Camí d'Arenys de Mar a l'Ermita del Remei, al peu del Turó. 170 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Material superficial abundant. No s'han documentat estructures.

DESCRIPCIO MATERIALS: Ja PONS I GURI (1938 p. 51) havia trobat materials ibèrics. En les prospeccions del 1987 s'ha localitzat ceràmica ibèrica a torn, ceràmica a mà, àmfora Italo-Campana, àmfora púnico-Ebussitana, àmfora Tarraconesa, en quantitat bastant abundant (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó Ibèric Final. La presència d'àmfora Tarraconesa ens fa pensar en una cronologia bastant pròxima al canvi d'era.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes superficials antigues. Prospeccions superficials de l'any 1987.

BIBLIOGRAFIA: PONS I GURI 1938, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: -

VALORACIO: Abundant material superficial que pot indicar l'existència a l'indret d'un assentament de l'Ibèric Final.

NO ORDRE: 21.3

NOM JACIMENT: Mil·liari d'Arenys de Munt.

MUNICIPI: Arenys de Munt.

SITUACIO: Il·localitzat.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Mil·liari localitzat a finals del s. XVI, descrit en una acta notarial del notari de Mataró del 2-11-1599, que no ha estat encara retrobat.

DESCRIPCIO MATERIALS: La descripció del notari Gabriel Morera del miliari és la següent: (recollida per PREVOSTI 1981a p. 527): "lo qual es una pedra molt